

Skup-rapport

1. Journalister: Erlend Frafjord og Jone Østebø, Stavanger Aftenblad.

2. Prosjektets tittel: På flukt i eget land.

3. Fullstendig liste over samlet publisering med tittel, dato og medium:

45 helsider i Stavanger Aftenblad.

Førstesidene er bare tatt med de dagene saken var hovedoppslag. Det er dessuten lagt ved to lederartikler, samt en ekstern evaluering av serien som sto på trykk i avisa.

I tillegg til lista under, brukte våre samarbeidsaviser i Media Norge rundt 20 sider på artikkelserien til sammen. Fædrelandsvennen trykket flest saker. Som eksempler på dette har vi lagt ved to førstesideoppslag; ett i Aftenposten 11. februar og ett i Fædrelandsvennen 14. februar.

Stavanger Aftenblad:

- 11. februar:** Side 1, 13, 14, og 15.
- 12. februar:** Side 1, 2, 9, 10, 11 og 12.
- 13. februar:** Side 1, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 og 23 (i Pluss-magasinet).
- 14. februar:** Side 1, 23, 24, 25, 26, 27 og 28.
- 16. februar:** Side 8.
- 17. februar:** Side 27.
- 18. februar:** Side 1 og 6.
- 19. februar:** Side 8.
- 20. februar:** Side 24, 25, 26 og 27 (i Pluss-magasinet).
- 21. februar:** Side 13.
- 23. februar:** Side 2, 4 og 5.
- 15. april:** Side 6 og 7.
- 22. april:** Side 11.
- 28. april:** Side 6.
- 29. april:** Side 10.
- 12. mai:** Side 14.

Aftenbladet.no: Omfattende, klikkbar flash-løsning hvor sakene er samlet tematisk:

http://www.aftenbladet.no/innenriks/985694/De_gikk_i_dekning_ndash_vi_fant_dem_paa_n_dag.html

4. Redaksjon: Stavanger Aftenblad, postboks 229, 4001 Stavanger. Telefon: 05150.

5. Journalistenes kontaktinfo: Erlend Frafjord, 91681928, erlend.frafjord@aftenbladet.no og Jone Østebø, 95221921, jone.ostebo@aftenbladet.no.

6. a) Når og hvordan kom arbeidet i gang, hva var ideen som startet det hele?

I oktober/november 2008 leste vi boken "Kjeltringer. Dokumentar fra en lukket underverden" av Thomas Ergo.

Et av kapitlene fortalte historien om en mann som fra midten av 1990-tallet og noen år fremover gikk fra en forholdsvis ordnet tilværelse med eget firma og familie til å bli en sentral aktør i et stort kriminelt nettverk på Nord-Jæren.

Alt fra profesjonelle gangstere til amatørmessige kjeltringer sto bak et bredt spekter av forbrytelser: drap, narkotika (smugling og salg), kidnapping, væpnede ran mot banker og privatpersoner, utbredt torpedovirksomhet, organisering av prostitusjon, vold og voldtekt. Politiet rullet opp den ene saken etter den andre, mange ble domfelt. Ifølge Ergo gikk den alvorlige kriminaliteten i distriktet ned med 30 prosent etter at politiet tok tak i sakene.

Den nevnte familiemannen ble vervet som politiagent/politiinformant etter at han rotet seg inn i en telefonsjikanesak. Han hevder i dag at det var politiet som ledet ham inn i det kriminelle nettverket, at han hadde brutt med kriminelle barndomskamerater flere år tidligere.

Det som uansett er uomtvistet, er at også politiet og påtalemyndigheten, både på lokalt og nasjonalt nivå, mente at mannen var i fare etter at rollen hans ble kjent. Han ble derfor tilbudt en svært omfattende avtale om vitnebeskyttelse, den første i sitt slag i Norge. Tilbudet ble imidlertid trukket tilbake før han hadde underskrevet. Avtalen var for god – i praksis kunne mannen blitt politiets sosialklient resten av livet.

Interessen vår var vekket. Vi ønsket å vite mer om mannen som nå hadde mistet alt – venner, firma, kone og barn – og flyktet langt av gårde. Alle de tidligere løftene om beskyttelse fra politiet var brutt. Hans historie var begynnelsen på politimyndighetenes arbeid for å utvikle et nasjonalt program for vitnebeskyttelse.

Og det var vitnebeskyttelse i all sin bredde som ble pekt ut som vårt hovedtema. Det høyeste beskyttelsesnivået om fiktiv identitet virket spesielt spennende. Fra 1. januar 2004 hadde politimyndighetene mulighet til å "omskape" norske borgere. De mest trusselutsatte kunne nå få et helt nytt liv. I ytterste konsekvens kunne trusselutsatte få nytt navn og nytt fødselsnummer. Politiet ville da sørge for å få registrert den "gamle" personen som utvandret fra landet, og den "nye" som innvandret blant mange andre personer. En fiktiv livshistorie kunne diktes opp, og en rekke

dokumenter og offentlige registre endres. Den fiktive identiteten måtte virke troverdig i møte med virkeligheten, og den måtte gi inntrykk av et levd liv på alle måter.

Ingen hadde tilsynelatende undersøkt om det nye nasjonale vitnebeskyttelsesprogrammet hadde fungert etter intensjonene siden endringen i politiloven 1. januar 2004. Heller ikke stortingspolitiker Odd Einar Dørum, som var initiativtaker til programmet da han var justisminister, hadde særlig kjennskap til de erfaringer som var gjort etter lovendringen.

I starten av arbeidet ordnet vi et møte med politimannen som ledet seksjon for organisert kriminalitet i Rogaland politidistrikt da det kriminelle nettverket ble rullet opp. Politioverbetjent Olaf Kristiansen var ikke bare sentral i denne etterforskningen, han ble etterpå hentet til Politidirektoratet i Oslo for å utarbeide nasjonale retningslinjer for vitnebeskyttelse, som på den tiden ikke eksisterte.

Kristiansen ga oss en overflatisk oversikt over de ulike nivåene på vitnebeskyttelse. Men vi ble overrasket over hvor forsiktig han var. Dette var tydeligvis et delikat tema som landets politimyndigheter ikke var blitt enige om hvordan skulle kommuniseres ut i offentligheten. Dette ble det første signalet på hvor vanskelig kildearbeidet skulle bli i dette prosjektet.

Så reiste vi langt av gårde for å møte mannen som politiet hadde kuttet løs.

b) Hva var den sentrale problemstillingen ved starten av prosjektet?

Hvordan beskytter norske myndigheter trusselutsatte borgere, hvilke regler gjelder og hvordan fungerer systemet? Hvordan er livssituasjonen for mennesker på flukt fra kriminelle de har tystet mot, eller fra voldelige familiemedlemmer?

c) Redegjør kort for hva som er genuint nytt i saken (sett mot evt. tidligere offentliggjort informasjon).

Det som var genuint nytt med artikkelserien, var følgende:

- 1) Vi fant fire av de mest trusselutsatte straffesaksvitnene i Norge de siste årene. Også politiet ble svært overrasket over at vi fant dem så lett.
- 2) Vi ga offentligheten en systematisk oversikt over alle vitnebeskyttelsesprogrammer i Norge, deriblant det høyeste nivået - det ofte misforståtte programmet om fiktiv identitet.
- 3) Vi presset justismyndighetene til å oppgi hvor mange som har søkt og deretter fått innvilget fiktiv identitet.

Noe av det første vi gjorde i startfasen, var omfattende Retriever-søk i 73 aviser/tidsskrifter av en viss størrelse på begrepet "fiktiv identitet". Fiktiv identitet ble første gang så vidt nevnt i seks aviser i desember 2002, i forbindelse med at ordningen var planlagt innført i Norge. Artikkelen var korte og summariske, og begrenset seg til å nevne at sterkt trusselutsatte mennesker nå ville få anledning til å skifte personnummer og andre personopplysninger i offentlige databaser.

De neste seks årene ble fiktiv identitet bare nevnt ni ganger i avisene i Retriever, i gjennomsnitt 1-2 artikler i året. Fortsatt var omtalen av fiktiv identitet svært kortfattet og summarisk.

Ingen aviser beskrev ordningen i detalj. Ved utgangen av 2008, da vi startet vår jobb, hadde ingen medier tilsynelatende forsøkt å finne ut hvor mange som hadde fått fiktiv identitet de fem årene ordningen hadde eksistert, og ingen hadde sjekket hvordan ordningen hadde virket.

Noen systematisk gjennomgang av de andre vitnebeskyttelsesprogrammene i Norge, på lavere nivåer enn fiktiv identitet, var det heller ingen journalister som tidligere hadde gjort. Det finnes nasjonal vitnebeskyttelse i regi av Kripos (hvor fiktiv identitet kan brukes som ett av flere virkemidler for de mest trusselutsatte) og lokal vitnebeskyttelse som de enkelte politidistriktene har ansvaret for.

De få artiklene som var skrevet, avdekket mye begrepsforvirring og sammenblanding av de ulike nivåene for beskyttelse.

d) Kort beskrivelse av organiseringen av arbeidet, metodebruk, kildebruk, problem underveis mv. Redegjør spesielt for kildebruk og kildekritikk.

Som nevnt ovenfor, startet vi arbeidet med å lese boken "Kjeltringer", søke etter tidligere publiserte artikler om vitnebeskyttelse og møte politioverbetjent Olaf Kristiansen og politiagenten som ble overlatt til seg selv.

Vi ble raskt klar over at kildearbeidet og innsamlingen av informasjon ville bli tungt. Dette var tilsynelatende et tema som norske myndigheter ikke ønsket blest om. Vi ble selvsagt enda mer interessert.

Allerede da vi hadde vår første samtale med Olaf Kristiansen i midten av november i 2008, skjønnte vi at dette ville bli en tung jobb. Det var lite Kristiansen ville si om det nasjonale vitnebeskyttelsesprogrammet.

Samme oppfatning fikk vi da vi kontaktet Justisdepartementet, Politidirektoratet og Kripos. Opplysningene var få og lite konkrete, og viljen til å bidra var på et lavmål. Over 20 strafferettsadvokater ble kontaktet, statsadvokater og kilder med nær kontakt med trusselutsatte kvinner, som f. eks. krisesentre. Nesten ingen visste noe som helst om temaet, og de få som hadde kjennskap til dette, var vanskelige å få i tale. Vi opplevde å bruke flere uker på å oppnå kontakt med advokater som vanligvis ringer tilbake samme dag.

Seinere skulle det vise seg at to av de ytterst få advokatene som hevdet å ha klienter med fiktiv identitet, også tok feil. Klientene hadde fått alle tilgjengelige tiltak innen det nasjonale vitnebeskyttelsesprogrammet til Kripos, men beholdt sitt opprinnelige fødselsnummer (fødselsdato og personnummer). Det fantes dessuten få offentlig tilgjengelige dokumenter som beskrev det nasjonale vitnebeskyttelsesprogrammet.

Alt dette illustrerer hvilken "uberørt natur" vi hadde beveget oss inn i. Det uvanlig tunge kildearbeidet kan være årsaken til at et viktig tema nesten ikke har vært omtalt i Norge tidligere.

De fire vitnene

For å kunne vurdere ordningen med fiktiv identitet, mente vi at det hadde stor verdi først å undersøke hvordan vitnebeskyttelsen i Norge fungerte for de mest trusselutsatte.

Målet ble å lete fram noen personer som hadde avgitt avgjørende vitnemål i alvorlige kriminalsaker, og som var gått i dekning etterpå. Hadde de fått fiktiv identitet? Og hvis ikke, hvorfor ikke? Hvordan har livet deres vært etter at de måtte gå i dekning? Vi forsto tidlig at det ville bli så å si umulig å finne personer som hadde fått fiktiv identitet, selv om vi hadde et håp om iallfall å få bekreftet bruk av fiktiv identitet på noen. Men det ble naturlig å lete opp trusselutsatte som kunne ha vært gode kandidater til det høyeste beskyttelsesnivået.

Både Jone og Erlend hadde dekket Nokas-saken, og visste at den Nokas-dømte politiinformanten Thomas Oscar Ingebrigtsen, samt en mann i 40-årene, nær venn av Nokas-dømte Kjell Alrich Schumann, begge ga avgjørende vitnemål til fordel for påtalemyndigheten.

Deretter søkte vi i Google og Retriever på en rekke fraser som "vitnebeskyttelse", "informant", "politiinformant", "avgjørende vitne", "nøkkelvitne", "kronvitne", og mange andre varianter med samme mening.

Søkene avdekket to interessante vitner; en mann som hadde vært undercover-agent for narkotikapolitiet i Oslo på 1980- og 1990-tallet, samt en kvinne som var aktoratets viktigste vitne i Norges største menneskehandelsak.

Mannen som var politiets informant i de tunge narkomiljøene, måtte de til slutt gå under jorden. På slutten av 90-tallet ble han skutt to ganger på åpen gate og fikk psykisk sammenbrudd. Han brøt helt med familie og venner og startet et nytt liv på en annen kant av landet, med nytt navn og nytt liv.

Den nevnte kvinnen ble grovt misbrukt i flere år. Hun var aktoratets kronvitne da åtte menn ble dømt i en menneskehandelsak i 2004, hovedtiltalte fikk 11 års fengsel. Ingen skulle kunne spore henne opp etter at hun gikk i dekning med sperret adresse og nytt navn.

Vi fant også fire-fem andre nøkkelvitner i større krim saker som var aktuelle for vår undersøkelse, men det viste seg at disse ikke hadde levd på sperret adresse.

Siden vi ville sjekke personer som lå opp mot fiktiv identitet i beskyttelsesnivå, men som likevel ikke hadde det, bestemte vi oss for å gå videre med de fire nevnte.

Vi fant ut at alle i en lang periode hadde hatt adressesperre i folkeregisteret, og ingen var selvsagt oppført i telefonkatalogen eller andre vanlige kanaler. Bortsett fra Ingebrigtsen hadde alle skiftet navn.

Nå kommer vi til et punkt hvor vi ikke lenger kan være veldig konkrete i metodebruken, av hensyn til de fire personenes sikkerhet. Det vi kan si, er at vi scannet en rekke private og offentlige databaser og vanlige sider på internett. Her klarte vi å tilegne oss overraskende mange småbiter av informasjon om hver enkelt person. Bit for bit sa informasjonen ikke så mye, men da vi la sammen puslespillet gjorde vi interessante og skremmende oppdagelser, som ledet oss direkte fram til hver enkelt av dem.

Vi kunne oppsøkt dem hjemme, noe som i selv sier mye om sikkerhetsnivået, men vi valgte å ringe. Reaksjonene deres er beskrevet i artikkelen "De gikk i dekning – men vi fant dem på én dag".

Oslo politidistrikt var svært interessert i å få vite hvilke metoder vi hadde brukt, men vi henviste bare til det publiserte materialet.

Stor nasjonal oppmerksomhet

11. februar ble en spesiell dag. Saken ble førstesideoppslag i Stavanger Aftenblad og Aftenposten, toppsak på nasjonale nyhetssendinger, og tema for innslag og debatter på blant annet NRK-programmene Her og Nå og Dagsnytt 18 hvor Erlend deltok.

Det er ingen enkel jobb for myndighetene å tette de alvorlige hullene i systemet som vi har avdekket. Vi har gitt dem tid til å gjennomføre jobben. I skrivende stund har vi avdekket at det fortsatt finnes hull. Derfor er det ikke forsvarlig å gå nærmere inn på metodebruken. Våren 2010 skal vi gå gjennom dette på nytt, og vi planlegger oppfølgere dersom myndighetenes "ryddejobb" fortsatt ikke er gjennomført.

Nå hadde vi dokumentert at trusselutsatte mennesker uten fiktiv identitet ikke har grunn til å føle seg trygge i Norge. Deretter valgte vi å lage tre case for å få fram hva denne utryggheten består i. Hvordan er det å være på flukt i eget land?

Blant annet gjorde vi det første og hittil eneste publiserte intervjuet med Nokas-dømte Thomas Oscar Ingebrigtsen etter at vi hadde sporet ham opp. Intervjuet med ham bygger utelukkende på vår første samtale med ham. Vi grep sjansen da vi først hadde ham på tråden, siden vi fryktet at han kunne forsvinne for oss senere. Vi hadde senere flere avtaler om personlige møter på Østlandet, men han trakk seg hver gang. Han ba oss droppe hele saken av hensyn til familiens sikkerhet, men ga heldigvis sin godkjenning etter å ha lest gjennom den.

Intervjuet med kvinnen som hadde vært på flukt fra eksmannens familie i flere år, kom i stand bare et par uker før artikkelserien ble publisert. Vi hadde i over to måneder forsøkt å finne en kvinne som kunne fortelle om sitt liv på flukt fra en voldelig mann. Vi hadde rettet utallige forespørsler om intervju gjennom alle relevante kanaler, men ingen av de aktuelle kvinnene turte å fortelle sin historie før vi til slutt fikk kontakt med "Linda".

"Harald" deltok i artikkelserien utelukkende fordi intervjuet hans skulle være del av en den første store gjennomgangen av vitnebeskyttelse i norske medier.

Alle tre intervjuobjektene var interessante og nødvendige i totalpakken. Alle kunne fortelle noenlunde sammenfallende historier om frykten og stresset som følger med et liv på flukt. Men historiene deres var også vesentlig forskjellige.

Ingebrigtsen er den mest omtalte politiinformanten de siste årene og var involvert i den største kriminalsaken i landets historie. Han fikk svært lav straff i Høyesterett, basert på riksadvokatens ord i prosedyren. Hans historie er unik og han har bare fortalt den til Aftenbladet.

Også "Harald"s historie er unik og historisk. Alle problemene som oppsto da politiet skulle lage en beskyttelsesavtale med "Harald", avdekket et behov for å lage nasjonale retningslinjer for vitnebeskyttelse. Politiets metoder og behandling av informanter/agenter og "Harald"s sterke kritikk av politiet var også viktig å få fram.

"Linda"s historie var viktig i totalbildet fordi hun representerer ofrene for vold i nære relasjoner. Ingebrigtsen og "Harald" var straffesaksvitner. "Linda" forteller også hvor lett hun er blitt funnet av

eksmannens familie, samme hvor godt hun har forsøkt å beskytte seg. Også hun kritiserer politiet for manglende oppfølging.

Vi leste også den omfattende studien til Solgunn Eidheim på Politihøgskolen: "Å leve på sperret adresse" for å få et godt inntrykk av hvilke utfordringer trusselutsatte står overfor.

Videre i serien var det naturlig å gå over til å se nærmere på ordningen med fiktiv identitet. Nyhetsfeaturen som beskriver fiktiv identitet, er i all hovedsak basert på åpne, skriftlige kilder; sammenstillinger av opplysninger fra offentlige dokumenter, kombinert med opplysninger fra kryss-søk på internett. Blant annet leste vi:

- Ot.prp. nr. 117 (2001-2002). Om lov om endringer i politiloven og straffeloven (fiktiv identitet)
- Innst. O. nr 36 (2002-2003), Innstilling fra justiskomiteén om lov om endringer i politiloven og straffeloven (fiktiv identitet).
- NOU 2003:31, Retten til et liv uten vold.

Samtaler med flere titalls kilder, blant annet mange sentrale strafferettsadvokater i Norge, indikerte at ordningen med fiktiv identitet i liten utstrekning hadde vært tatt i bruk i Norge. Men hvor mange (eller få) hadde fått det?

Innsynsbegjæringen

Da vi intervjuet Kripos om dette to måneder før artikkelen sto på trykk nektet de å gi oss konkrete tall på hvor mange som hadde søkt om og hvor mange som hadde fått innvilget krav om fiktiv identitet.

I slutten av januar satte vi derfor i gang en prosess, parallelt med utskrivning og publiseringen av artikkelserien, som i april resulterte at vi omsider fikk innsyn i tallene. Her er de viktigste hendelsene i denne prosessen:

26. januar: Vi sender likelydende innsynsbegjæring til Kripos, Politidirektoratet og Justisdepartementet.

Fra begjæringen siteres:

"Stavanger Aftenblad ber om innsyn i hvor mange personer som har søkt om fiktiv identitet etter endringen i politiloven (kapittel IIa) med virkning fra 1. januar 2004. Vi ønsker også å få opplyst hvor mange av disse som har fått innvilget fiktiv identitet. Vi ønsker også å få opplyst hvor mange av søknadene som har sin bakgrunn i vold i nære relasjoner, og hvor mange som har fått innvilget fiktiv identitet på dette grunnlaget".

30. januar: Mottakerne slår fast at det er Politidirektoratet som skal behandle begjæringen.

4. februar: Politidirektoratet avslår innsynsbegjæringen med følgende prinsipale begrunnelse

"De etterspurte opplysningene det ønskes innsyn i, kan ikke fremskaffes fra organets databaser ved hjelp av enkle kommandoer som genererer og setter sammen statistiske opplysninger."

13. februar: Stavanger Aftenblad klager på vedtaket.

22. februar: Politidirektoratet oversender klagen til Justisdepartementet og opprettholder sitt tidligere standpunkt

3. april: Justisdepartementet har behandlet klagen og gir Aftenbladet medhold i at de etterspurte opplysningene ikke er taushetsbelagte etter politiloven (vedlegg 5). Departementet ber Politidirektoratet om å utlevere opplysningene så sant de kan fremskaffes i medhold av offentlighetslovens § 9.

17. april: Politidirektoratet tar til etterretning at opplysningene ikke er underlagt taushetsplikt, men nekter fortsatt å utlevere opplysningene av hensyn til offentlighetslovens § 9.

22. april: Artikkel i Aftenbladet: "Politiet tier om offentlige tall". Politidirektoratet snur samme dag, og ber Kripos om å skaffe tall på fiktiv id (vedlegg 7).

22. april (ettermiddag): Pia Solhaug, informasjonssjef i Kripos ringer til Aftenbladet og gir de første tallene.

23. april: Etter mange telefoner mellom Aftenbladet, Kripos og Politidirektoratet, blir Aftenbladet invitert til et oppklaringsmøte hos den nasjonale vitnebeskyttelsesenheten i Kripos.

28. april: I en interpellasjon fra tidligere justisminister Odd Einar Dørum til dagens justisminister Knut Storberget, blir Storberget bedt om å vurdere dagens situasjon med vitnebeskyttelse og fiktiv identitet. I svaret sier justisministeren at han synes det er viktig å offentliggjøre antallet, "fordi det også sier noe om tiltaket som sådan"(...)"Jeg vil for øvrig understreke betydningen av generell åpenhet rundt hvilke tiltak som er tilgjengelige for å gi den nødvendige beskyttelse til dem som er utsatt".

I løpet av tre måneder har vi altså kommet i en situasjon hvor justisministeren i Norge krever full åpenhet rundt temaet vitnebeskyttelse og fiktiv identitet, etter at Kripos hele tiden har prediket mest mulig hemmelighold. Åpenheten kan føre til mer kunnskap og oppmerksomhet omkring beskyttelsesprogrammene både hos politikerne som bevilger penger, og hos potensielle brukere av ordningene.

Sakene om hvor lett vi fant de fire vitnene skapte betydelig offentlig debatt:

- Tove Smaadahl, leder for Krisesentersekretariatet i Oslo reagerte kraftig på at Aftenbladet klarte å spore opp nøkkelvitetnet i menneskehandelsaken som hun hadde bistått i en årrekke (Aftenbladet 11/2, side 15). Hun oppfordret Kripos til mer åpenhet rundt vitnebeskyttelse og ordningen med fiktiv identitet (Aftenbladet 14/2, side 26)
- Advokat John Christian Elden mente Aftenbladets avsløringer viste at Kripos sin vitnebeskyttelse ikke fungerer (Aftenbladet 16/2, side 8)
- Gerd Fleischer, leder av Selvhjelp for innvandrere og flyktninger hevdet flere ganger i Aftenbladet at politiets beskyttelse av innvandrere og flyktninger på flukt fra sin egen familie i Norge er for dårlig.
- Etterhvert reagerte også Stortings-politikere. 24. februar fremmet Frp-representantene Solveig Horne og Jan Arild Ellingsen et representantforslag om bedre oppfølging og beskyttelse for personer som lever i skjul. Blant annet ønsket partiet å senke tersklene for innvilgelse av fiktiv identitet. <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2008-2009/dok8-200809-045/>
 Forslaget ble behandlet 14. mai: <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2008-2009/090514/5/#votering>

28. april ble det behandlet en interpellasjon fra tidligere justisminister Odd Einar Dørum om den nasjonale vitnebeskyttelsen og fiktiv identitet. Det var Dørum som i sin tid som justisminister tok initiativ til ordningen. <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2008-2009/090428/7/>

Regjeringspartiene stemte mot forslaget om å senke tersklene for fiktiv identitet. Justisminister Knut Storberget lovet imidlertid å komme tilbake til Stortinget med hyppige evalueringer av hvordan sikkerhetstiltakene virker, ikke minst når politiet tar over ansvaret for adressesperre fra skatteetaten. Han pekte på at fiktiv identitet er et så drastisk virkemiddel at målet først og fremst må være å forbedre alle beskyttelsestiltak på nivåene under (Aftenbladet 29/4, side 10).

”Resultatet er det kanskje best planlagte og gjennomførte journalistiske prosjektet i Stavanger Aftenblads historie. Artikkelserien har lagt premisene for en viktig politisk debatt om beskyttelse av trusselutsatte og kvaliteten på den nasjonale vitnebeskyttelsesprogrammet,” skrev avisredaktør Tarald Aano i påmeldingen til Den store journalistprisen i 2009.

7. Spesielle erfaringer.

Politi-rot

Politiinspektør Atle Roll-Matthiesen ble intervjuet i Aftenbladet 14. februar. Han uttalte da blant annet følgende: «Vitnebeskyttelse med fiktiv identitet bruker vi først og fremst på folk som har vitnet i straffesaker som omfatter den mest alvorlige organiserte kriminaliteten»...og...«I familievoldssaker

er ikke fiktiv identitet alltid like godt egnet». Roll-Matthiesen leste og godkjente alt vi siterte ham på. Han fikk artiklene tilsendt på e-post.

Da vi omsider fikk innsyn i tallene viste det seg at alle de sju som hadde fått fiktiv identitet var familievoldsofre. Dette betyr én av to ting: 1) At Kripes-sjefen enten bevisst førte oss bak lyset fordi han aldri regnet med at vi ville få ut de eksakte opplysningene, eller 2) At selv ikke han, som øverste ansvarlig for den nasjonale vitnebeskyttelsesenheden, hadde god nok innsikt i problemstillingene som vi brukte hele våren på å avsløre.

Presentasjon

To uker før første sak sto på trykk, begynte desksjef Arild Inge Olsson og typograf Tone Gilje å forberede presentasjonen av artikkelserien sammen med journalistene. De grundige forberedelsene gjorde at serien fikk et gjennomtenkt og helhetlig uttrykk.

To av sidene vant designpriser i European Awards 2009; åpningssaken 11/2, side 14-15 og førstesiden 18/2.

To webutviklere i Aftenbladet, Morten Salthe og Tor Pedersen, utviklet en flashløsning slik at serien ble presentert på en leservennlig måte også på Aftenbladet.no:

http://www.aftenbladet.no/innenriks/985694/De_gikk_i_dekning_ndash_vi_fant_dem_paa_n_dag.html

Stavanger 28. desember 2009

Erlend Frafjord

Jone Østebø